

Momme Mailunds translokationstale

Taler

Momme Mailund
Rektor på Herning
Gymnasium

Dato

23. juni 2023

Sted

Herning Gymnasium, H P
Hansens Vej 8, 7400 Herning

Kære Studenter

I er noget særligt.

For det første er I noget særligt i skolehistorisk sammenhæng, for I bliver studenter i et jubilæumsår, 100-året for skolens grundlæggelse, som I også har været med til at markere på jubilæumstemadagen i april måned.

Så når man næste gang fejrer et stort jubilæum på Herning Gymnasium, vil man kunne gå hen af gangen og finde jer på billederne af den årgang, der blev studenter det år, hvor skolens fyldte 100. Og på den måde udfylder I en særlig plads i Herning Gymnasiums historie.

Men I er også noget særligt af andre grunde – og undskyld, at jeg her bliver lidt personlig. I er min første fulde årgang på Herning Gymnasium. I er den første årgang, som jeg som rektor har kunnet byde velkommen på Herning Gymnasium for snart tre år siden.

Det var en mærkelig tid, præget af corona, hvor I ganske kort tid inde i jeres studieretningsforløb blev sendt hjem til virtuel undervisning, væk fra det daglige fællesskab på skolen og – for nogle af jer – hjem til ensomhed og isolation. Det tog hårdere på nogle af jer, end på andre – både fagligt og socialt – men det var svært for jer alle. Det var også svært for jeres lærere, som ikke syntes, at de kunne tilbyde jer det samme gennem skærmen som ansigt til ansigt i klasselokalet.

Men heldigvis kom både I og vi igennem det... og hvad der er særligt ved det, vil jeg vende tilbage til.

I dag har jeg den store, store fornøjelse at overrække jer jeres studentereksamensbevis og sammen med alle de andre ansatte på skolen, sender vi jer videre ud i livet.

Men hvad er det, at vi sender jer videre **til**, og hvad er det vi sender jer videre **med**?

I forbindelse med skolens 50-års jubilæum udtalte Herning Gymnasiums første rektor, V. S. Lauritsen bl.a. følgende:

”Vi lærte vore Elever at arbejde. Vi gav dem et Grundlag til videregående Studium, hvad Kendsgerningerne til fulde har vist.”

Fra dag ét på Herning Gymnasium, den 14. august 1923, har skolens ambitionsniveau været højt, og fagligheden har været sat i højsædet. Da der i 1926 for første gang blev afholdt studentereksamen på skolen, ville V. S. Lauritsen være sikker på, at det gik ordentligt for sig, og han bad derfor Ministeriet om at sende nogle af de dygtigste og mest erfarne censorer til Herning, så ingen senere kunne sige, at man kom nemt til tingene på det lille gymnasium i Herning, langt ude på heden.

Og studenterne på Herning Gymnasium fik gode karakterer, de blev optaget på videregående uddannelser og klarede sig godt. Og sådan har det været lige siden.

Men det var ikke kun fagligheden, der var vigtig dengang, så jeg vender tilbage til V. S. Lauritsen, for citatet er faktisk ikke det fulde citat. Det fulde citat lyder sådan her:

”Vi lærte vore Elever at arbejde. Vi gav dem et Grundlag til videregående Studium, hvad Kendsgerningerne til fulde har vist. At vi desuden har givet dem andre Værdier, håber jeg; men derom kan kun de dømme.”

Hvad er det så for nogle ”andre værdier”, han taler om, og er det relevant i dag, kan man spørge.

Det vil jeg godt give et bud på, for jeg mener I HØJ GRAD, at det er relevant – for ikke at sige altafgørende.

For nylig blev jeg mindet om et af H.C. Andersens eventyr, nemlig historien om Klods Hans. Jeg har altid godt kunne lide den historie, og måske fordi det var lige i begyndelsen af eksamensperioden, slog det mig pludselig, at det faktisk

ikke er nogen særlig god historie ud fra et skolemæssigt synspunkt. Sådan kan det i hvert fald se ud ved første øjekast:

De to flittige og velstuderede brødre dumper med et brag, da de møder prinsessen, og i stedet er det den ustrukturerede, udisciplinerede og måske lidt skøre Klodshans, der får prinsessen. Jeg ved ikke, om det er så god reklame for uddannelsessektoren. Men hvorfor er det så, at vi alligevel har sympati for Klods Hans?

Jeg tror, at det har at gøre med de ”andre værdier”, som V. S. Lauritsen kaldte det. De to storebrødre er fagligt dygtige – ingen tvivl om det. De har lært at sidde stille på skolebænken, de er flittige og de er gode til at lære en masse udenad. De ville passe rigtig godt ind i den moderne konkurrencestat, som nyttige samfundsborgere, der gør, hvad man forventer af dem.

Men deres problem er, at de ikke opfører sig ordentligt. De er bedrevidende. De har ingen respekt for andre, og de nedgør Klods Hans, der repræsenterer noget helt andet end dem selv. Og i det øjeblik, de rammer det ukendte og det uvante, kommer de til kort. De er ikke fleksible, de er ikke i stand til at tilpasse sig, og de formår ikke at indgå i en relation med prinsessen, fordi hun ikke er et spejl af dem selv. De har grundlæggende forskellige værdier.

Med Klods Hans forholder det sig helt anderledes. Han er, hvad jeg vil kalde ”indrestyret” og impulsiv. Men man skal ikke tage fejl af ham, for han er ikke dum. Tværtimod. Han ved præcis, hvad han vil opnå, og han går benhårdt efter det: Han vil ha’ prinsessen, uanset om hun vil ha’ ham eller ej. (måske lidt politisk ukorrekt i et nutidigt perspektiv, men den kan vi tage en anden gang.) Det kan godt være, at han ikke har en klar plan for, hvordan han kommer i mål, men han lader sig ikke slå ud af, at tingene ikke går så let som for hans brødre. Og i modsætning til brødrene, der tager den lige vej højt til hest, er Klods Hans’ vej fuld af uforudsete hændelser, som han standser op ved, som han vurderer, og som han ser et potentiale i og derfor tager med sig på sin videre rejse – både rejsen hen til prinsessen, men også den store rejse i tilværelsen. Og derfor ender han med at ”ramme” noget i prinsessen. Han er intuitiv og kreativ; han rummer det uventede, det umiddelbare og det ærlige... han forstiller sig ikke, prøver ikke at gøre sig klogere eller vigtigere end han er... han kommer bare som sig selv. Og uanset hvem han er sammen med, og uanset hvilken kontekst han befinder sig i, så er han i stand til at indgå i en relation med den anden. På den måde rammer han noget i prinsessen. Han rummer simpelthen nogle andre værdier end sine lærde brødre, og det gør ham i stand til at ramme hendes hjerte.

Nu må I endelig ikke tro, at jeg helt affejer vigtigheden og værdien i at være fagligt dygtig eller at have en plan for sit liv, men det er vigtigt at huske, at der skal noget mere til for at klare sig godt.

Der er virkelig brug for jeres faglighed derude i samfundet til at løse nogle af de mange udfordringer, vi står over for. Vi mærker det her på skolen, hvor alle mulige uddannelsesinstitutioner gerne vil ind og orientere jer om den ene og den anden og den tredje uddannelse, for der er mangel på arbejdskraft i rigtig mange sektorer. Der er brug for flere håndværkere, men der er også brug for flere ingeniører. Der er brug for flere læger, men der er også brug for flere SoSu-assistenten og sygeplejersker. Der er brug for flere lærere og pædagoger, men der er også brug for flere iværksættere til at skabe nye virksomheder. Og så videre...

Nej, I behøver nok ikke at frygte arbejdsløshed. Og når I så engang har taget en uddannelse og fået et arbejde og er blevet til noget, håber jeg, at I vil komme tilbage til skolen og fortælle, hvad I er blevet til. Men jeg håber endnu mere, at I samtidig også vil have udviklet jer på det menneskelige plan, så vi kan se, at I ikke bare er blevet til noget, men at I også er blevet til nogen.

At være *nogen* handler blandt andet om det med ”andre værdier”, som jeg nævnte tidligere. Man kunne måske også sige, at det handler om at være et dannet menneske. Ikke bare et uddannet menneske, men et almindeligt menneske.

Jeg havde for et par måneder siden fornøjelsen af at tale om dannelse med Svend Brinkmann, som jeg tror, at mange af jer kender, Professor i psykologi ved Aalborg Universitet, og student og bestyrelsesmedlem her fra gymnasiet.

Brinkmann tager afsæt i den tyske filosof Gadamer's definition af dannelse. Gadamer sagde, at dannelse er ”højnelse til humanitet gennem kultur” – en formulering, der har tre led. Først er der ’højnelse’ – det er ikke så fremmed for os; når vi taler om menneskelig udvikling og uddannelse, taler vi meget i en vertikal bevægelse: Vi **OP**drager vores børn, i skolen og på gymnasiet **eleverer** (højner, løfter) vi børnene (deraf kommer jo faktisk ordet ’elev’), eleverne bliver **Op**lyste. Det andet led i definitionen er ’humanitet’ – højnelse til humanitet, altså højnelse til en almen menneskelighed. Det handler ikke om højnelse til at være sig selv, den perfekte kæreste eller den bedste sælger i firmaet, nej det er meget større; det handler om at være en del af det universelle, en del af

menneskeheden. Og så er der det sidste element: højnelse til humanitet *gennem kultur*. Og kultur skal her ikke tolkes som hverken finkultur eller popkultur... det handler ikke om museer, koncerter, film eller lignende, men derimod om de overordnede rammer for samværet mellem mennesker; det er den sammenhæng, man møder verden igennem, og som er afgørende for at vi på trods af de mange forskelle, der er mellem individer, mellem folkeslag, mellem historiske perioder, kan udfolde os i den fælles menneskelighed med det potentiale, som vi hver især rummer.

Og så er vi tilbage ved begyndelsen af min tale og jeres første par år i gymnasiet, hvor rigtig meget af alt det, der er med til at skabe et stærkt skolefællesskab – eller det vi også kunne kalde vores skole-kultur – var umuligt at gennemføre og blev aflyst. Det var nogle helt grundlæggende elementer i vores skole-kultur, der var sat ud af spil.

Men her i jeres sidste år til halvandet på Herning Gymnasium, hvor vi har lagt alt coronarelateret bag os, har I vist os at I rummer andre værdier, og at I allerede er dannede mennesker. I har nemlig genrejst fællesskabet og Kulturen på Herning Gymnasium.

Hvor store dele af de fælles aktiviteter og fælles oplevelser, og dermed rigtig mange af skolens traditioner, var aflyst i jeres første halvandet til to år, har I skullet være den årgang, der på ny – næsten som de første årgange for 100 år siden – skulle vise vejen for de yngre årgange og alle dem, der følger efter, og forsøge at genetablere kulturen gennem traditionerne og vores måde at være et fællesskab på.

Og det gjorde I.

I har taget ansvar og været med til at iværksætte, planlægge, afvikle og genoptage en masse aktiviteter. I har sat jer selv som individer til side og er gået helhjertede ind i fællesskabet, I har taget ansvar for fællesskabet, og I har været med til at skabe en stærk skolekultur som ramme for alle skolens elever.

I rummer virkelig ”andre værdier” – og dét gør jer i sandhed til noget særligt.

I dag er det den 23. juni, og i aften er det Sankt Hans aften. Det er den aften, hvor vi i gammel tid tændte bål for at holde det overtroiske onde, troldene og heksene, fra livet, sådan som Holger Drachmann udtrykte det i Midsommervisen

Vi elsker vort land,

Og med sværdet i hånd,
Skal hver udenvælts fjende beredte **os** kende!
Men mod ufredens ånd
Over mark under strand
Vil **vi** bålet på fædrenes gravhøje tænde:
Hver by har sin heks og hvert sogn sine trolde,
Dem vil **vi** fra livet med glædesblus holde;
Vi vil fred her til lands,
Sankte Hans, sankte Hans
Den kan vindes, hvor hjerterne aldrig bli'r tvivlende kolde

Som de trænede tekstlæsere I er blevet, lagde I selvfølgelig alle mærke til det gennemgående ”vi”, der er i teksten – jo, gamle Drachmann kendte også til værdien af fællesskab.

I dag tror vi ikke længere på onde hekse og trolde – og i øvrigt er der også afbrændingsforbud. Til gengæld kan vi meget passende, netop i aften, på dagen for jeres dimission, fejre jeres studentereksamen ved i fællesskab at tænde oplysningens og dannelsens symbolske bål som værn mod ondskabens fordummelse og fordunklede sind.

Kære Studenter,
Jeg dimitterer jer hermed fra Herning Gymnasium !!!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/momme-mailunds-translokationstale-2023>